

BZHIK.IR

گروه آموزشی بژیک

نسخه جدید ۱۴۰۵

ویژه شب امتحان

نکات کلیدی

خلاصه درس

روانشناسی اجتماعی کاربردی

منبع اصلی: انتشارات دانشگاه پیام نور (اثر دکتر مجید صفارنیا و دکتر مهناز مغانلو)

مناسب برای //

دانشجویان روانشناسی و علوم تربیتی پیام نور

نویسنده جزوه //

تیم تالیف بژیک

نوع فایل //

خلاصه میکرو طبقه‌بندی شده

تاریخ آخرین آپدیت //

خرداد ۱۴۰۵

۳

ساعت مطالعه

۱۰۰%

پوشش نکات

۲۹

صفحه مفید

فصل اول: تعاریف و کاربردها

- ✓ پیدایش رشته روان‌شناسی اجتماعی بیش از ۱۲۰ سال قدمت دارد و با تأسیس روان‌شناسی به‌عنوان یک علم در نیمه دوم قرن نوزدهم به‌سرعت گسترش یافت.
- ✓ روان‌شناسی اجتماعی، مطالعه علمی راه‌هایی است که افکار، احساسات و رفتارهای افراد تحت تأثیر حضور واقعی یا خیالی دیگران قرار می‌گیرد.
- ✓ کورت لوین به سه اصل اساسی اشاره کرد:
 - ✓ موضوعات روان‌شناختی اجتماعی با روش آزمایشی بهتر بررسی می‌شوند.
 - ✓ این مطالعات می‌توانند به درک فرایندهای بنیادی و توسعه نظریه‌های نفوذ اجتماعی کمک کنند.
 - ✓ نظریه‌ها و روش‌های روان‌شناسی اجتماعی می‌توانند در پاسخ به مسائل اجتماعی فوری به کار روند.
- ✓ مظفر شریف در پژوهش «غار دزدان» تأثیر کاربرد روان‌شناسی اجتماعی را در بررسی تعصب و خشونت گروهی روی پسران ۱۱ ساله نشان داد؛ در مرحله دوم نام‌گذاری گروه‌ها و برگزاری مسابقات به خصومت و تخریب چادرها انجامید، اما در مرحله سوم طراحی وظایف با هدف مشترک خصومت را کاهش داد؛ نتیجه: همکاری برای هدف مشترک می‌تواند تعارض بین گروه‌ها را کاهش دهد.
- ✓ روان‌شناسی اجتماعی کاربردی با مداخله علمی در جهت رفع یا تعدیل مشکلات اجتماعی تلاش می‌کند.

پیشینه تاریخی روان‌شناسی اجتماعی کاربردی

- ریشه‌های این رشته به نخستین آزمایش‌های نورمن تریپلت درباره تسهیل اجتماعی بازمی‌گردد که نشان داد عملکرد کودکان در حضور سایرین بهتر است.
- کورت لوین در دهه ۱۹۳۰ پژوهش‌هایی در حوزه رعایت رژیم غذایی و روابط بین‌فردی آغاز کرد؛ لیپیت و وایت با لوین آزمایش سه سبک مدیریتی (مستبدانه، دموکراتیک، آزادی‌خواهانه) را انجام دادند که نشان داد روابط اجتماعی و بهره‌وری در گروه دموکراتیک بیشتر بود و این گروه در غیاب مربی نیز عملکرد خود را حفظ کرد.

در دهه‌های ۱۹۳۰ و ۱۹۴۰ ظهور نازیسم باعث افزایش نگرانی روان‌شناسان درباره حل مسائل عملی شد؛ برهم، کازین و فین ادعا کردند هیترلر بیش از هر روان‌شناس اجتماعی بر این رشته اثرگذار بود زیرا اقداماتش زمینه‌ساز پژوهش درباره تبعیض و خشونت شد.

ریچ بیان کرد روان‌شناسی اجتماعی کاربردی از دهه ۱۹۵۰ با استفاده نظام‌مند از روش‌های علمی شکل گرفت و در دهه ۱۹۷۰ به‌عنوان رشته مستقل شناخته شد؛ نخستین دوره دکتری در دانشگاه لویولا شیکاگو راه‌اندازی و فیشر در ۱۹۸۲ نخستین کتاب این رشته را منتشر کرد.

لوین: هیچ‌چیز به‌اندازه یک نظریه خوب، کاربردی نیست؛ تلفیق روان‌شناسی نظری و کاربردی ممکن است، مشروط بر آن‌که نظریه‌پردازان در حل مسائل واقعی شجاعت به خرج دهند.

تعریف روان‌شناسی اجتماعی کاربردی

- ✓ لونتال: کاربرد روش‌ها، نظریه‌ها، اصول و یافته‌های روان‌شناسی اجتماعی برای درک مسائل اجتماعی و ارائه راه‌حل برای مشکلات دنیای واقعی.
- ✓ اشنايدر، گرومن و کرتس: شاخه‌ای از روان‌شناسی اجتماعی بر پایه نظریه‌ها، اصول، روش‌ها و شواهد تجربی که هدف آن درک مسائل اجتماعی عملی و ایجاد راهبردهای مداخله برای بهبود کنش‌وری افراد، گروه‌ها، سازمان‌ها و جوامع از طریق حل مسائل واقعی است.
- ✓ مفهوم کنش‌وری به معنای مجموعه‌ای از عملکردهای مطلوب در زمینه‌های سازگاری اجتماعی، هیجانی، سلامت و شغلی است؛ این تعریف برخلاف رویکردهای صرفاً مشاهده‌گر، موضعی فعال دارد و با ارائه راهکارها به سیاست‌گذاری عمومی کمک می‌کند.
- ✓ پژوهش بنیادی معمولاً با کنجکاوی نظری برای بررسی رابطه میان چند متغیر محدود آغاز می‌شود، درحالی‌که پژوهش کاربردی با یک مشکل واقعی شروع شده و به دنبال طراحی مداخلات مؤثر در مقیاس بزرگ‌تر است.

روان‌شناسی اجتماعی کاربردی به‌عنوان یک علم

- ✓ کریستنسن و گودوین: تفاوت اصلی این شاخه با علم تجربی، تمرکز ویژه بر هدف پنجم علم یعنی کنترل است؛ منظور از کنترل، دست‌کاری شرایط به‌گونه‌ای است که بتوان پدیده‌های آینده را تغییر داد.

✓ اجرای یافته‌های علمی متکی به ملاحظات اخلاقی است تا از پیامدهای منفی بلندمدت جلوگیری شود؛ بتسون، ندل و رابرتس دریافتند که نظارت نامحسوس احتمال انجام رفتارهای خیرخواهانه را افزایش می‌دهد.

هشدار اخلاقی: استفاده از نظارت دائم ممکن است پیامدهای ناخواسته‌ای مانند کاهش احساس امنیت روانی داشته باشد و همواره باید پیامدهای اخلاقی آن ارزیابی شود.

انواع رویکردها در روان‌شناسی اجتماعی کاربردی

✓ فیلسفید پارادایم را این‌گونه تعریف می‌کند: مجموعه‌ای از فرضیات مرتبط درباره جهان اجتماعی که چارچوبی مفهومی و فلسفی برای مطالعه آن فراهم می‌آورد؛ پژوهش‌ها معمولاً مبتنی بر یکی از سه رویکرد اصلی هستند:

✓ **رویکرد شناخت اجتماعی:** سنتی با هدف کشف نتایج عینی و تعمیم‌پذیر بر پایه اثبات‌گرایی؛ اعتبار، روایی و تکرارپذیری نتایج در اولویت قرار دارند.

✓ **رویکرد تحقیق متعهد:** پژوهشگر مشارکت‌کننده فعال در تغییر اجتماعی است با پارادایم تفسیری یا ساخت‌گرایانه؛ ارزش‌هایی نظیر همبستگی اجتماعی و احترام به فرهنگ بومی اولویت دارند.

✓ **رویکرد انتقادی:** بر لیبرالیسم و رهایی از ظلم تأکید دارد با پارادایم نظریه انتقادی؛ پرولتنسکی نابرابری‌های قدرت را ریشه مسائل عمیق اجتماعی عنوان کرد؛ پژوهش نه فقط برای شناخت واقعیت بلکه برای تغییر به نفع گروه‌های آسیب‌دیده است.

نکته مهم: مقامی و گاک خاطرنشان می‌کنند که با وجود تفاوت‌های اصولی، این سه رویکرد لزوماً با یکدیگر ناسازگار نیستند.

نقش‌های مختلف روان‌شناس اجتماعی کاربردی

✓ فیشر به دو نقش اصلی دانشمند کاربردی و متخصص حرفه‌ای اشاره کرد؛ اسکیدر، گرومن و کوتس شش نقش مهم معرفی کردند:

✓ **محقق:** پاسخ‌گویی به سؤالات با روش‌های تحقیق علمی؛ تریاندیس و لونتال پژوهش‌های باکیفیت را مایه رشد علم می‌دانند.

✓ **طراح برنامه:** ترکیب نظریه‌ها، شواهد پژوهشی و مسائل عملی برای طراحی مداخلات